

מה לאלכסנדר הגדול ולפקודת השותפויות?

14.04.24, 08:50 | עו"ד גור יהודה סביר, גורניצקי ושות'

פקודת השותפויות החלה כיום מקורה בחקיקה המנדטורית משנת 1930, וזו בתורה נשענה על החוק האנגלי משנת 1890. רצוי להבין שהדיבור "נוסח חדש" אינו מלמד על כל חידוש בדין המהותי אלא שלפנינו נוסח שמקורו מלפני הקמת המדינה ו"חידושו" הוא בהכלת השינויים הנובעים מהקמת המדינה ורשויותיה ותיקונים שנוספו לאחר הקמת המדינה

מאז התקנת ה"נוסח החדש" של הפקודה (בשנת 1975) הוכנסו בה 4 שינויים בלבד, אחד טכני ושלושה אחרים אשר סובבים סביב עניין אחד - מספר השותפים המותרים בשותפות.

במקור הגבילה הפקודה את מספר השותפים לעשרה. בשנת 1980 לא נשאה עוד חן מגבלה זו בעיניו של המחוקק הישראלי, והמספר תוקן לעשרים. גם בתיקון זה לא היה די, ובשנת 1998 שוב תוקנה הפקודה תוך שבתמצית נקבע כחריג שבשותפות של עורכי דין או של רואי חשבון לשם עיסוק במקצועם יכול ויהיו גם יותר מעשרים חברים אך לא יותר מחמישים חברים, וכן ששר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי להחיל את החריג על שותפויות אחרות של בעלי מקצוע מסוימים לשם עיסוק במקצועם, ורשאי הוא לקבוע את המספר המרבי של החברים באותן שותפויות ובלבד שלא יעלה על חמישים.

נניח לרגע לשאלה האמנם נכון היה לבדל דווקא את עו"ד ורו"ח ולהוציאם מלפני השורה (מן הסתם רק בשל שעניינם טרד את מי שטרד), לפי שגם מספרים אלה נתגלו להיות בלתי מספקים. בשנת 2010 תוקנה שוב הפקודה ונקבע שמספר השותפים הכלליים בשותפות לא יעלה על עשרים, ואילו באשר לחריג (שותפויות מקצועיות) הושמטה מגבלת חמישים השותפים.

ניסיון העבר מלמד שאפשר וגם עתה טרם נאמרה המלה האחרונה.

נשאלות אפוא השאלות מה טעם יש בהידרשות החוזרת והנשנית לנושא, והאם יש בכלל הגיון (לפחות בימינו אנו) בעצם ההגבלה? במיוחד בשים לב לחולשת כל ההוראות הנ"ל המתקנות להן שוב ושוב.

אחת הדרכים להתמודדות עם מגבלת כמות השותפים היא בנייתה של "פירמידת שותפויות". נניח ש-30 שותפים כלליים מבקשים להתאגד בשותפות לצרכי פרויקט בניה. מספר זה גדול, כמוסבר, מהמותר. "פתרון" לקושי ימצא בהקמת שלוש שותפויות (א, ב ו- ג). שותפות א היא זו שתעסוק בפרויקט, ובה חברים שני שותפים בלבד: שותפות ב ושותפות ג. המשכה של ה"פירמידה" היא בשותפויות ב ו- ג, כשבכל אחת מהן יש מספר מותר של 15 שותפים בלבד. הואיל ועל פי דין חבים השותפים זכאים ברגיל יחד ולחוד, הרי שכך "משורשים" הזכויות והחייבים דרך כל השותפויות שבפירמידה עדי השותפים ה"אמיתיים" (אותם 30 מקוריים). בדרך זו ניתן, לכאורה, להקים מבנים "רבי קומות" של שותפויות (שותפות ששותפות בה שותפויות אחרות שהן בתורן שותפויות של שותפויות וכו' וכו'), וכך להגיע בפועל למספר הרצוי (עד כדי אין סופי) של שותפים בפועל.

לאור ה"הערמה" הכה קלה על הוראות הדין שאלה היא מה היה ההגיון המקורי שבקביעת תקרת מספר השותפים? ובכן, המקורות מלמדים שככל הנראה: (א) הדין האנגלי לא הכיר בשותפות כאישיות משפטית, ולפיכך תביעה כנגד השותפות נדרשה להיות מוגשת כנגד כל השותפים עצמם, ואם המדובר היה בשותפות עתירת שותפים עלה הצורך בניהול הליך כנגד רבים - עניין פרובלמטי למדי; וכן (ב) הפסיקה האנגלית ראתה להדגיש את יחס האמון האישי שבין השותפים לבין עצמם, והתקשתה להשלים עם רעיון ה"אמון אישי" בין עשרות רבות של שותפים.

דומה שטעמים אלה אינם תקפים עוד בימינו. באשר לטעם הראשון ("שאלת האישיות המשפטית"), הרי שבדין הישראלי מוכרת השותפות הרשומה כאישיות משפטית עצמאית (ראו סעיף 66 לפקודה), וכנראה שזה אף הדין ביחס למעמדה של שותפות שאינה רשומה. גם הטעם השני (שאלת ה"אמון האישי") אינו נחזה להיראות כבעל משקל. אין לשלול מצב של "אמון אישי" גם בין יחיד קבוצה גדולה (ואף גדולה מאוד) של אנשים, ומכל מקום פקודת השותפויות אינה מדברת כלל בלשון "אמון אישי" אלא שהשותפים נדרשים "...להיות ישרים ונאמנים עם רעהו..." (סעיף 29 לפקודה). אך ברור הוא שחובה לנהוג ביושר ובנאמנות ניתן בהחלט להכיל גם על קבוצה גדולה של פרטים. אגב, אין כל מניעה שכל השותפים יהיו תאגידיים (ולא בני אדם, בשר ודם) וממילא "רתיעת" הדין האנגלי הוותיק מ"אמון אישי" רחב מימדים מאבד ממשקלו הסגולי שעה שהשותפים עצמם אינם בשר ודם.

כללו של דבר, בשים לב לכך שהגיונו וליחו של הטעם לקביעה הנ"ל אינם נראים עוד כממשיים - מזה, ובשים לב ששינוי בכמות השותפים המותרת דרש ועלול לדרוש את מחוקקי ישראל לעסוק שוב ושוב בנושא - מזה, דומה שכדאי לאמץ את פתרוננו של אלכסנדר מוקדון ביחס ל"קשר הגורדי" (אז, על פי הסיפור, בפשטות ובאבחה אחת של חרבו חתך את הקשר שכה רבים לפניו ניסו להתיר ידנית ללא הצלחה) ולבטל מכל וכל את הוראות סעיפים 3 ו-3א. גם יחד. עם הביטול ניתן יהא לאגד שותפות עם כמות בלתי מוגבלת של שותפים (כולל שותפים כלליים), וכן לא יהא עוד צורך באבחנה (ובמעשה) בקשר להתאגדויות מקצועיות שאינן של עו"ד או רו"ח.

תהא רשימה זו בבחינת תמריץ נוסף לאנשי מערך החקיקה שבמשרד המשפטים העוסקים, ככל הידוע, בחידושה של הפקודה כולה.